

PRAKTIZIJN

Woordsoort: znw.(m.)

Modern lemma: praktizijn

— PRACTISIEN, PRACTIZIEN —, znw. m.; mv. *praktizijns*, doch in de oude taal, inzonderheid in Vl. België, ook *praktizijnen* (-ienen). Uit *ofr. praticien* (13de eeuw); het *nfr.* heeft *praticien*. Zie over de wijzigingen in den uitgang (*ofr. ts* (s) werd *ndl. z*; *ofr. -ien* werd *ndl. -în*) S. DE GRAVE, *Fr. Woorden* 193 en 263, en verg. voor den vorm *eng. practician*, voor de beteekenis *eng. practitioner* in *N.E.D.* Uit het *Mnl.* tot nu toe niet opgeteekend.

De algemeene beteekenis is: hij die zich bezighoudt met de practijk van eenige kunst of wetenschap, van eenig vak of handwerk; practisch werker (**Algemeene regelen uit welke een muzykaale practisyn naar vereisen van omstandigheden, byzondere regelen ... dient af te leiden**, LUSTIG, *Muzykk.* 24 [1751].
TIKTIK). Het woord is thans in bijna alle beteekenissen verouderd.

poëem WNT 1. Oudtijds: al of niet gegradueerd persoon die zich bezighoudt met de rechtspractijk, en vandaar een algemeene naam voor een advocaat, een procureur, een notaris of voor verschillende soorten van ambtenaren, verbonden aan rechtbanken of gerechtshoven. Bij de aanhalingen hierachter is een preciese omschrijving niet in elk geval te geven. Thans verstaat men onder een *praktizijn* iemand die rechtskundigen bijstand verleent zonder daartoe de wettelijke bevoegdheid te hebben (HAGERS, *Handelslex.* 417 a).

Practisijn. Pragmaticus: artifex forensis, formularius: callidus vsus forensis: cautor: iuris formularij consultis: institutorum forensium peritus: iuris & vsus fori peritus, KIL.
Practisijns, luiden van practijk, als, Advocaaten, Notarissen, Procureurs, enz., HALMA.

— Dat veele Procureurs ende andere Practisijnen, inden selven Raede, ... dagelijks impetren in een Proces, twee, drie, ofte meer Requesten Civile, die sy te vooren weten frivool te wesen, *Gr. Placaetb.* 1, 759 [1560].

Meester J. P., een taelman bij schepenen van Ghedeele ende een gheleert legiste ende practizien, V. VAERNEWIJCK, *Ber. T. 2*, 1 [1566] (dezelfde vorm ook V. VAERNEWIJCK, *Ber. T. 1*, 32 [1566]; V. VAERNEWIJCK, *Ber. T. 1*, 212 [1566])

De voorseyde Practezynen ende Supposten, 't zy Advocaeten, Procureurs, ofte andere, VI. *Placcaetb.* 5, 139 [1610].

Advocaten en andere Practisijns in Rechten, V. BLEYSWIJCK, *Beschr. v. Delft* 834.

Een Advocaat, Procureur, of ander Practizyn, *Handv. v. Amst.* 646 b [1682].

Het hof zal ... kunnen aanstellen een bepaald getal practizijns, die niet behoeven in regten gegradueerd te zijn, *Wetb. Regt. Inst. a°.* 1809, a. 207.

De practizijns bij den Hoogen Raad, de Provinciale Gerechtshoven en Arrondissements-Regtbanken, *Besl. v. 8 Juni 1829 (Stbl. 46), Considerans.* Er is een tijd geweest, waarin men geloofde, dat er, ter voorbereiding om op een koopmanskantoor te worden geplaatst, niets geschikter was, dan eenige jaren op dat van een' practizijn door te brengen, des noods bij een' Advocaat, maar liefst bij een' Notaris, POTGIETER 2, 7 [1842].

Ieder beklagde is bevoegd om zich door eenen praktizijn, als raadsman, te zijner verdediging op de teregtzitting te doen bijstaan, *Reglem. Strafv. N.-I.*, a. 120.

De partijen en hare practizijns zullen gehouden zijn de zaak voor den regter met bezadigdheid te bepleiten, *W. v. B. Rechtsv.*, a. 22.

Een practisijn. *Vn pratiqueur, praticien. Practicus, artificus forensis, cautor, perscriptor*, PLANT. [1573].

— D'abusen, desordres ende excessen, die men sedert eenige jaren herwaerts onder de practisynen van dezen stadhuyze, in het bedingen ende het beleyden hunner zaken, heeft

zien geschieden, tot merkelyken interest ende prejudicie van partyen, *Cost. v. Brussel* 1, 454 [1657].

De practizyns, welke eenige gedane presentatie ... voor hunne meesters komen te accepteren, *N.-I. Plakaatb.* 7, 270 [1758].

Alle de Procureurs, Deurwaerders, Messagiers, ende andere Practisynen van desen Hove, *VI. Placcaertb.* 5, 1168 [1763].

Mercurius was van alle oude tyden de Patroon van de leugens en de Koopluy, die een Practisyn des noods beschaamen zouden, *DOEDYNS, Merc.* 1, 334 [1698] (zie ook *DOEDYNS, Merc.* 1, 681 [1698])

Hy maakt niet veel gekakel, Gelyk sommige Practizyns gewoon zyn: elk woord is een orakel, *LANGENDIJK* 4, 298.

Wil jy een consciencie by een' Practisyn zoeken? die hebben ze niet. Die moeten ze niet hebben; want dan zouden ze hun Meester niet kunnen bevoordeelen, 4, 311.

De hebsugt der practizyns aan de eene en de ruineuse ongelden der succumbanten aan de andere zyde, *N.-I. Plakaatb.* 7, 802 [1764].

Alzo men een uitmuntend praktizyn kan weezen, al denkt men nog zo ongeregeld, als men maar vlot ter taal, vereeld van voorhoofd, en ruim van geweeten is, *Denker* 3, 402[1766]. Het sijn slechte practisijns die tot schade van haer selfs liegen, *Holl. Merc.* 1662, 15b 1663].

2. Iemand die de geneeskundige praktijk uitoefent, al of niet in het bezit van een wettelijke bevoegdheid.

Niet meer (medicamenten) ... als men voor 's Comp^s hospitaal ... sal van noden hebben, daerop de practisyns desselfs ... haer oordeel sullen geven, *N.-I. Plakaatb.* 3, 277[1690].

Zo het geviel, dat eenig Doctor of Practisyn iets quam te ordonneeren ... het geen de Apotheker in zyn Winkel niet en hadde, *Keuren v. Haerlem* 2, 108 b [1692].

Is verstaan d'opperchirurgyns, in het grote of binnen hospitaal g'employeert werdende, alle te geven den titul van practizyn, *N.-I. Plakaatb.* 6, 312 [1752].

De pretensien van doctoren en practizyns of chirurgyns, d'overledene in hare ziekte bedient hebbende, 6, 548 [1753].

Dat, eenige jaren geleden, een Praktizijn twee slaven had ingeënt, met een gelukkigen uitslag, *V. D. STEEGE, in Verh. Batav. Gen.* 1, 52 [1778].

Den eersten practizijn van het hospitaal, *N.-I. Plakaatb.* 16, 324 [1810]

3. In de 17de eeuw de naam voor een theoloog die tegenover de eenzijdige ontwikkeling van de kerkleer op de praktijk der godzaligheid den nadruk legde en daarbij leiding gaf (*AALDERS, De Kerk* 241).

4. Astroloog. Verouderd.

Nieuwe Prognosticatie ... Gemaect van den Eersamen Mr J. V. L. F. S.: Grooten Mathematicheur van den Coning. Ick achte hem den besten Practisijn van den Coning, in *Almanak na de nieuwe ende oude stijl, voor 1648.*

5. Een listig, doortrapt persoon, een schelm, een bedrieger. Verouderd.

Een oude inde (*I.* ende) doortrocken vos, een schalck, een leep oft loos vosken, een arghelestige boeue, een groot practisijn. *G. Vieil routiez, fin cauteleux, JUNIUS, Nomencl.* 371 a.

— Noch connen dees vleijschouwers aerdich practiseeren, ... die de francijnmaeckers vercopen ... die vellen vande calveren eer die gebooren sijn, daer somtijts drie off vier gulden off te vooren sijn; dat can dees practesijns wel in mijn net mijnen! in *ERNÉ, Zest.-Eeuwse Sp.* 13 (zie ook 18)

By soo verre als sy (*de meters*) eenich bedroch ofte valscheyt vermercken ... in ofte op de voorsz Laeckenen ghepractiseert te zyn ...: Sullen ... gehouden zyn sulcke practijcquen, ende Practisijns den Officier ofte Magistraet over te dragen, op dat sy ... gestraft mogen worden, *Gr. Placaetb.* 1, 780 [1616].

Den hongher is een practizijn, Hy leert den mensch vernuftich zyn, *DE BRUNE, Spreeckw.* 193 [1636].

Door u en dese list sijn we Koningen van al de lichte practisanen, LUYDENS, *List sonder Voordeel*

6. **Samenst.** Als eerste lid. **PRAKTIZIJNSAMBT** ("Ambtenaren aan wie de uitoefening van het *practizynsambt* wordt toegevoegd", *Publicatiebl. v. Curaçao* 1868, n°. 20, a. 1)

PRAKTIZIJNSBANK ("Dat het aantal dier buitenlandsche licentiaten ... zoo sterk vermeerderde, dat ... de oudere advocaten begonnen te klagen dat zij soms op de *praktizijnsbanken* geen plaats ... konden vinden", FRUIN, *Geschr.* 7, 275 [1893])

PRAKTIZIJNSKANTOOR (V. MOOCK)

PRAKTIZIJNSKOSTEN ("Gerechts- of *practizijnskosten*", *Stbl. v. N.-I.* 1823, blz. 114)

PRAKTIZIJNSLESSENAAR ("Aan den *practizijnslessenaar* van zijnen ... vader ... in zaakkennis geëffend", BEETS, *Versch.* 3, 127)

PRAKTIZIJNSSOCIETEIT ("De *praktizijnsocieteit* te Amsterdam vierde Dinsdag haar 100-jarig bestaan", *N. Rott. Cour. v.* 24 Juni 1937, *Ochtendbl. C*)

PRAKTIZIJNSSTREEK (*J.* Ho ik versta me op al de *Praktizyne streeken*, 'k Kan schryven of 't gedrukt was heer. *H.* En liegen mogelyk nog meer", LANGENDIJK 2, 276)

PRAKTIZIJNSTERM ("Maanbrieven ... van gemelijke schuldeischers, die V., in geijkte *praktizijnstermen* ... dringend verzochten" enz., DE VOS, *VI. Jong.* 215).

Verder: **PRAKTIZIJNSHOEK**, straatnaam in Den Haag (V. ZUIDEN, *Haagsche Straatn.* 56).

© 2007 INL. Artikel gepubliceerd in 1938.